

- Støyforskningen presset av Forskningsrådet Side 4
- Jus og støy: Gardermodden under lupen Side 6

Foto: Anders Rüdå, Norconsult.

- Asbjørn Krokstad (bildet):
- Man kan ikke beskrive et støymiljø med ett tall, kun Side 7
- Støy og energi: Norge, Sveits, Nederland, Skottland og Iran Side 8-9
- Velkommen til konferanse om stillhet og ro – verdier og kunnskap Side 10-12

Marianne Skaret

begynner i oktober som ny medarbeider i Støyforeningens sekretariat. Hun er kjemiingeniør fra NTH, og kommer fra alliansen For velferdsstaten. Tidligere arbeidet hun i SFT i mange år.

Elektroniske nyhetsbrev:

Noen ganger i året sender vi ut nyhetsbrev pr e-post.
Påmelding til post@stoyforeningen.no

Bredt opprop til regjeringen om nasjonalt støymål:

SVIK IKKE SORIA MORIA-LØFTENE!

FORSVARER NASJONALT STØYMÅL: Øverst fra venstre: Kjell Dahle (Støyforeningen), Kristin Krohn Devold (Turistforeningen), Heidi Neilson (Miljøagentene-Blekkulf), Bård Lahn (Natur og Ungdom), Einar Bjorbæk (Velforbundet), Dag Kaas (Skiforeningen), Nina Hagebakken (BIO-RØ), Lars Haltbrekken (Naturvernforbundet)

Åtte statlige etater anbefalte i mai regjeringen å skrinlegge nasjonalt støymål, som går ut på å redusere støyplogen med 25 prosent innen 2010 i forhold til 1999-nivået. Nasjonalt støymål er vedtatt av Stortinget. I Soria Moria-erklæringen lovet den rødgrønne regjeringen å lage en strategisk handlingsplan for å innfri målet.

Nå krever en lang rekke miljø-, helse- og beboerorganisasjoner at departement, regjering og storting aviser direktoratgruppens anbefalinger. I stedet bør man etter beste evne følge opp tidligere forpliktelser. Det betyr langt sterkere satsing på konkrete tiltak som kan hjelpe støyutsatte, og at støyproblematikken gis langt bredere rom innenfor offentlig planlegging. Dette gjelder både veitrafikken, som står for om lag 80 prosent av støyplogene, og andre saker slik som flyplassutbygging, skytefelt, skytebaner og vindturbinanlegg.

Se oppropet på side 3

Uno Abrahamsen nytt styremedlem i EEB

Uno Abrahamsen fra Støyforeningen ble under årsmøtet i European Environmental Bureau (EEB) i Brussel den 23. september valgt som styremedlem for to år. EEB anses som det mest innflytelsesrike miljønettverket inn mot EU. Støyforeningen tar med det over stafettspinnen etter Bellona, som har hatt styreplassen i en årrekke.

Side 9

Brukte og ubrukte muligheter

Det er mulig at regjeringen i ly av statsbudsjettet vil forsøke å begrave det nasjonale støymålet. Det er derfor viktig at så mange – høyst ulike – organisasjoner har tilsluttet seg oppropet som er gjengitt på side 3.

Da det nasjonale miljømålet om å redusere støyplagen fikk sin tilslutning i Stortinget i 2000, fulgte det med et pålegg til regjeringen om å styrke regelverket og sikre forskning og støykompetanse. Stortinget gjorde gode grep ved å sette et klart mål og samtidig kreve relevante virkemidler.

Litt hjelp var allerede på gang ved at grenseverdiforskriften for støy, fra 1997, skulle sørge for opprydding innen 2005, slik at ingen etter det skulle ha over 42 desibel støynivå innendørs.

I januar 2005 var et nytt planregelverk for støy på plass. Det er samordnet, men er ikke i alle deler styrket. Nå er det opp til kommunene å forebygge gjennom riktig utøvelse.

Gardermo-dommen viser at jusen beveger seg, og at støyrammede vinner fram - bare de består utholdenhetsprøven. Jusen kan også bevege akustikkfaget.

Forskningen har ikke bidratt til ønsket utvikling, kanskje fordi tiltak for å utvikle støykompetanse ikke har blitt prioritert politisk.

Til syvende og sist står det på politisk handling. I denne utgaven av Støymåler'n kan du lese om politisk vilje hos den danske miljøvernministeren, at folk og politikere vil og får det til i Sverige og at moderne teknologi og tenkning både ødelegger og gir muligheter – i Norge og kloden rundt – til lands, vanns og i luft.

Synes du det blir for mye av det gode, har du mulighet til å være med på nybrottsarbeid om stillhet og ro, den 7. desember – invitasjon siste side.

TORLEIF JOHNSEN
Redaktør

Danmark innfører avgift på støyete dekk

- Vi er i full gang med å se nærmere på bilavgifter. Og min holdning er at avgiftene skal tilrettelegge slik at bilister som velger mindre forurensende biler premieres. Og støy er jo et av forurensningsproblemene ved biler, sier Danmarks miljøvernminister Connie Hedegaard, Det Konservative Folkeparti (bildet). Hun vil sette fart i støybekjempelsen ved å premiere støysvake dekk med en avgift på dekk som støyer mer, melder Berlingske Tidende den 2. august.

NAF positiv til avgift på støyende dekk

Norges Automobilforbund (NAF) stiller seg positiv til at også Norge innfører en slik ordning hvor forbruker skal betale avgifter på støyende dekk og betale mindre for de miljøvennlige dekkene, sier NAFs informasjonssjef Hege Resvoll Skaug til Kanal 24 i august.

Vegdirektoratet anbefaler ikke støy som et miljøkriterium for biler

Norske myndigheter vil hjelpe forbrukerne til å velge miljøvennlige biler, men redusert støy fra bildekk er de ikke opptatt av. I Vegdirektoratets høringsnotat til miljøriterier anbefales ikke støy som et kriterium i denne omgang.

- Det er litt pinlig at myndighetene ikke gir folk informasjon, kommenterer trafikkforsker Truls Berge, SINTEF, til Kanal 24, og legger til at bildekk må få støymerking med informasjon om støy ulike bildekk avgir, slik som for eksempel vaskmaskinene har. Støyforeningen frykter at dette blir nok en anledning til handling som myndighetene bare lar gå fra seg, og oppfordrer til å inkludere støy som miljøkriterium.

Vegdirektoratets notat er på høring til 30. oktober.

STØYMÅLER'N - NYHETSBLAD FOR NORSK FORENING MOT STØY

Adresse: Akersgata 34, 0180 Oslo • Tlf: 22 42 03 00.

Organisasjonsnummer: 985 698 783.

E-post: post@stoyforeningen.no • www.stoyforeningen.no

Red/adm: Torleif Johnsen, Tor Håkon Eriksen, Kjell Dahle. Layout: Rune Endal.

Redaksjon avsluttet 26. september 2006.

Gaver og medlemskontingent:

Støyforeningen er godkjent som gavemottaker med fradragsrett for gaver, dersom gaven utgjør minst kr 500, og maksimalt frafrag pr år er kr 12.000. Konto: 0537 06 44278. Kontingentene: personlig kr 150, org/off.etater og andre kr 500 og bedrifter kr 1000. Nye medlemskontingentinnbetalinger og gaver betales til Støyforeningens konto 0537 06 44278.

Støyforeningens formålsparagraf:

Foreningen skal bidra til å redusere og forebygge støybelastning og støyplager i Norge, for derved å sikre en bedre livskvalitet. Dette skal blant annet skje gjennom å opplyse og veilede om støyproblemer i samfunnet, og arbeide for å redusere disse.

Norsk forening mot støy
www.stoyforeningen.no

Nasjonalt støymål må følges opp – ikke skrinlegges!

En direktoratgruppe har foreslått overfor Miljøverndepartementet at gjeldende mål for bekjempelse av støyplager i Norge skal oppheves. Dagens mål går ut på å redusere støyplagene med 25 prosent innen 2010, sammenlignet med 1999. Gruppen er innbyrdes uenig, og presenterer derfor tre ulike alternativer. Alle er både mindre ambisiøse og mindre handlingsfremmende enn dagens mål.

Gruppens forslag bryter klart både med regjeringens løfter i Soria Moria-erklæringen og med et enstemmig vedtak i Stortingets energi- og miljøkomite i juni i fjor. Å gå bort fra dagens mål betyr å ta bort presset fra de instansene som har ansvar for å følge det opp, og dermed skyve det som finnes av forpliktelser ut i tid. Tidligere erfaringer med å revidere tilsvarende mål (for eksempel om stabilisering av energiforbruket) tilsier at utsettelse lett fører til handlingslammelse.

Undertegnede miljø-, helse- og beboerorganisasjoner ber departement, regjering og storting om å avvise direktoratgruppens anbefalinger. I stedet bør man holde fast på dagens målsetting, og etter beste evne forsøke å følge opp tidligere forpliktelser. En innfrielse av det nasjonale støymålet vil gi folk flest en tydelig merkbar reduksjon i støybelastningen. For å få dette til kreves det blant annet langt sterkere satsing enn i dag på konkrete tiltak som kan hjelpe støyutsatte. I tillegg kreves det at støyproblematikken gis langt bredere rom innenfor offentlig planlegging. Dette gjelder både veitrafikken, som står for om lag 80 prosent av støyplagene, og andre saker slik som flyplassutbygging, skytefelt, skytebaner og vindturbinanlegg.

Direktoratgruppens rapport bekrefter at omfanget av dagens støyproblemer i Norge er meget stort. Bortimot en halv million mennesker er registrert som mye eller sterkt plaget av støy ved boligen sin. I tillegg kommer støy på arbeidsplassen og i fritidssammenheng. Manglende oppfølging av det nasjonale støymålet har gjort at plagen øker i stedet for å minske. Regjering og storting må nå sørge for å følge opp løftene til de støyrammede i praksis.

TILSLUTTEDE ORGANISASJONER SÅ LANGT:

Landsomfattende organisasjoner:

Norsk forening mot støy, 4H Norge, Miljøagentene (Blekkulf), Den Norske Turistforening, For Jernbane, Forum for miljø og helse, Framtiden i våre hender (FIVH), Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO), Miljøvernforbundet, Natur og Ungdom, Natur-Kultur-Helse Norge, Naturvernforbundet, Norges Velforbund, Norsk Akustisk Selskap, Norsk Yrkeshygienisk Forening, Syklistenes Landsforening, Trafikkaksjonen, Zero.

Lokale og regionale grupper som arbeider med støysaker:

Aksjonen for nedleggelse av Prinsdal skytebane (Oslo), ALL-GRØNN (Oslo), Berørtes Interesseorganisasjon – Regionfelt Østlandet (BIO-RØ) (Rena), Fellesforum for Heistad, Brattås og Skjelsvik (Porsgrunn), FJORDNETT GRENLAND (Samarbeidsnett for god planlegging i og ved fjordene i Grenland, Porsgrunn), Folkeaksjonen Redd Eidangerfjorden (Porsgrunn), Forening mot unødig flystøy (Ullensaker), Foreningen til skidrettens fremme (Oslo), Groruddalen Miljøforum (Oslo), Selskabet for Oslo Byes Vel, Stopp rasing av kysten (Ålesund), Østmarkas Venner (Oslo).

Lokale velforeninger:

Asker Velforbund (Asker), Brådalssvingen Vel (Gjerdrum), Burås Vel (Hakadal), Egne Hjem Vel (Bærum), Eldsbakkane Vel (Bergen), Gjelleråsen Vel (Nittedal), Hagatun Velforening (Larvik), Hagelund Velforening (Ringsaker), Hallaråker Gardslag (Bømlo), Heistadtangen Sameie A (Porsgrunn), Hemnesberget Vel (Hemnes), Herøya Vel (Porsgrunn), Jendem Velforening (Molde), Kongsskogen Vel (Asker), Krossleite Velforening (Sveio), Kylstad Vel (Ringsaker), Lierskogen Vel (Lier), Moldegård Vel (Molde), Nedre Høn Vel (Asker), Nordstrand Velforening (Oslo), Røyskattveien Velforening (Skien), Sameiet Risesvingen (Lillehammer), Slevik Vel (Fredrikstad), Skeieneskogen Vel (Sandnes), Skui Vel (Bærum), Slettebrekko Velforening (Fjell), Solsvik Grendalag (Fjell), Tiller Vel (Trondheim), Tonstadbrinken Velforening (Trondheim), Varen Velforening (Randaberg).

Skriftlig spørsmål av 12.06 fra Tord Lien (FrP) til miljøvernministeren

Lien viste til Støymåler'n nr 2, der det ble uttrykt frykt for at Regjeringen vil fravike løftet om å holde på det stortingsvedtatte støymålet om reduksjon på støyplagene på 25 pst. innen 2010. Han spurte om regjeringen vil forholde seg til regjeringserklæringen i denne saken og stå fast ved støymålet.

Svar av 22.06 fra Helen Bjørnøy

Da det nasjonale målet for støy ble fastsatt i 1999, jf. St.meld. nr. 8 (1999-2000) om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, ble det samtidig varslet at det skulle foretas en evaluering og eventuell justering av målet i 2005 for å sikre at det er i tråd med hva som er et samfunnsøkonomisk og miljømessig fornuftig nivå. Samferdselsdepartementet, Miljøverndepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet gjennomfører for tiden denne evalueringen i samarbeid, og utarbeider samtidig en handlingsplan mot støy og vurderer ambisjonsnivået i forurensningsforskriften knyttet til støynivå innendørs innenfor en helhetlig virkemiddelbruk. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av resultatet av evalueringen, og vurdering av mål for arbeidet med støy framover, i forslaget til statsbudsjettet for 2007.

Tord Lien

Helen Bjørnøy

Null kroner fra Forskningsrådet i årets tre første kvartaler

Støyforskingen ble fra 1.1.2006 lagt til en ny post i Miljøverndepartementets budsjett. Posten heter Miljø, gener og helse, og det er Norges forskningsråd (NFR) som administrerer den. Departementet satte av 2 mill kr til støyforsking. I tillegg satte samferdselsdepartementet av 2 mill kr til støyforsking i samme programmet. I løpet av årets første tre kvartaler er det ingen som har fått midler fra Forskningsrådet til støyforsking!

- Er det fordi programstyret består av medisinere, og at de gjerne ser pengene annerledes brukt?, undrer en oppgitt Truls Gjestland ved SINTEF IKT på spørsmål om hvorfor Forskningsrådet viser stor tilbakeholdenhet. Han støtter seg på eksterne reviewere som gjennomgående er positive til forskningsprogrammet som er skis-sert.

Ronny Klæboe

Forskningsleder Ronny Klæboe ved TØI er urolig for rekrutteringen til området. Når aktivitetene stoppes i nesten et år, sier det seg selv at forskerne som er aktive på området presses over til områder som har bedre forutsigbarhet.

Prosjektleder Jostein Aksnes i Statens vegvesens prosjekt Miljøvennlige vegdekker, synes at det høres merkelig ut, og legger til: - Selv Vegvesenets prosjekt er lite i forhold til en del andre land, for eksempel forskes det i en helt annen skala i Nederland, som er inne i et fireårig forskningsprosjekt kalt IPG (The Dutch Noise Innovation Program Road Traffic) på 50 mill euro (over 400 mill kr), forteller Aksnes.

I oktober skal Forskningsrådets programstyre behandle en revidert søknad fra SINTEF om midler til støyforsking. Da nærmer vi oss årets utgang. SINTEF finner støtte i sin reaksjon over forsinkelsene i Samferdselsdepartementet, som er temmelig irritert over Forskningsrådets behandling av søknader til støyforsking. Vegdirektoratet skriver i et brev til sitt departement at "Vi støtter forskningsmiljøenes bekymring i at programmet Miljø, gener og helse fortrinnsvis er et medisinsk forskningsprogram rettet mot sammenhengen mellom miljøfaktorer og helse, og er mindre fokusert på tiltakssider, jmf. formulering av programmets mål."

Programmet Miljø, gener og helse er i år på 22 mill kr, og fire mill kr er altså øremerket til støyforsking. Aage Haugen er leder i programstyret, som har åtte medlemmer,

de fleste med biomedisinsk faglig bakgrunn.

- Nå har NFR valgt å plassere støyforskingen i vårt program, sier Haugen. Han forklarer at forsinkelsene skyldes at programmet har oppstart i 2006, og at programkomiteen ikke var fornøyd med utformingen av støysøknadene den fikk fra SINTEF/TØI og Nasjonalt folkehelseinstitutt. Etter et møte med fagmiljøene er søkerne bedt om å sende inn reviderte søknader. Kvaliteten på søknadene blir avgjørende når programkomiteen møtes 16-17 oktober, hevder Haugen.

Miljøverndepartementet, som har det overordnede ansvaret for støyområdet, har ikke villet gå inn i SINTEF-saken.

- Behovet er 15-20 årsverk

Stortingets vedtak fra 2000 (se boks) var et klart pålegg om å fremskaffe nødvendig kompetanse for å få redusert støyproblemene i landet. I en uavhengig utredning fra 1994 som Miljøverndepartementet hadde bedt Norges forskningsråd om antas det framtidige behovet for støyforsking å være på 15-20 årsverk. Både hos myndighetene og i Forskningsrådet var det altså en forståelse for at støyforskingen hadde vært forsømt, og at det ville være nødvendig å støtte de eksisterende støymiljøene slik at disse ikke forvitret.

Truls Gjestland

Truls Gjestland anslår at det vil ta ca 3 år å bygge opp en ønsket kompetanse, og at det er nødvendig med forutsigbarhet for å rekruttere forskere.

Truls Gjestland, SINTEF IKT, mener det er mulig å oppnå godt over 5 dB reduksjon på veidekke (norsk standard asfalt i dag støyer 2-3 dB mer enn i andre land, uten at man helt vet hvorfor), og 3 dB på bildekk hvis alle la om til det mest støysvake bildekket for sin biltype.

Da Stortinget i 2000 tilsluttet seg regjeringens målsetting om å redusere støylagen med 25 % innen 2010 i forhold til 1999 påla det regjeringen "å gjennomgå lov, regelverk og dispensasjonspraksis for å styrke arbeidet med støyforebygging, samt iverksette tiltak som sikrer forskning på og utvikling av støykompetanse."

Stockholmerne vil beholde trengselsskatt

Samtidig med kommune- og riksdagsvalget i Sverige 17. september ble det holdt folkeavstemning om miljøavgifter/trengselsskatt (rushtidsavgift) i Stockholm. Det ble flertall for å gjøre ordningen permanent, med 51,7 prosent ja mot 45,6 prosent nei. 14 nabokommuner til Stockholm stemte også over trengselsskatten, og det ble nei-flertall i alle sammen. Tolkning av folkeavstemningsresultatene om trengselsskatten kan bli en av de første store sakene for den nye regjeringen.

Vellykket prøveordning

Trengselsskatt for biltrafikken var en prøveordning i Stockholm i tiden 3. januar til 31. juli. Fra januar i år måtte plutselig bilistene betale for å kjøre i byen, og ekstra mye i rushtrafikken. Dette samtidig som kollektivtilbudet ble utvidet. Resultatet av prøveprosjektet var bedre miljø, færre drepte, bedre arbeidsmiljø og økt framkommelighet. Da trengselsskatten ble kuttet 1. august økte biltrafikken med 20 prosent.

Vurderes også i Norge

Torstein Rudihagen (AP), nestleder i Stortingets transport- og kommunikasjonskomité forteller til Støymåler'n at trengselsskatt/rushtidsavgift er til vurdering i komiteen. Han mener at ordningen har fungert bra i Stockholm.

Hallgeir Langeland (SV) sier til ANB at det er for mange parkeringsplasser i sentrum av norske byer, og mener også at norske byer må se til Stockholm. 20 prosent lavere biltrafikk betyr at nødvendig varetransport slipper å stange i kø. Skattebetalerne slipper på sin side å betale for store vegprosjekter som bare vil øke problemet..

Langelands partifelle, Marcela Molina i Stavanger bystyre, foreslår gratis eller sterkt subsidierte jobbreiser med buss. Langeland nikker anerkjennende til tanken.

Landets første tungtransportnett

Groruddalen får landets første tungtransportnett, som etter hvert vil gjelde for hele Oslo-området, lovde samferdselsminister Liv Signe Navarsete i juli.

T-baneringen åpnet 21. august

Norsk forening mot støy gratulerer Oslo sporveier med linje 6 – Ringen, som offisielt ble åpnet av HKH Kronprins Haakon 21. august. Dette er første store T-baneutvidelse siden slutten av 80-tallet.

Forslaget til Oslopakke 3: Biltrafikken vil øke

Et tverrpolitisk forslag til samferdsels-satsing i Oslo og Akershus, kalt Oslopakke 3, ble lagt fram i sommer. Det dreier seg om samferdselstiltak i regionen på til sammen 53 milliarder kroner over 20 år.

Samferdselsministeren kritisk

Samferdselsministeren tviler på om pakken er riktig sammensatt, og vil ha en grundig gjennomgang i regi av Statens vegvesen og en ekstern kvalitetssikring. I brev til Oslo kommune og Akershus fylkeskommune understreker hun viktigheten av at Oslopakke 3 ikke resulterer i et system som på sikt genererer trafikk, og dermed et behov for ytterligere veiutbygging.

Naturvernforbundet kritisk

– Det er helt uakseptabelt at politikerne foreslår en samferdselspakke som ikke klarer å hindre en vekst i biltrafikken i Oslo-regionen på 30 prosent fram mot 2025. Det er ille for astmatikere, arealbruk og klima, sier generalsekretær Tore Killingland i Norges Naturvernforbund. Han finner det positivt at forslaget legger opp til betydelig kollektivsatsing, men beklager i en pressemelding at mer enn halvparten av pengene skal gå til veirelaterte tiltak.

Støyforeningen kritisk

Myndighetenes egne tall viser at veitrafikken står for 80 prosent av støyplagen i Norge. Storting og regjering lover ofte å redusere støyen, men har så langt ikke vist seg å være i stand til å følge opp. Da går det ikke an å bygge nye veier som vil øke støyplagen ytterligere på bekostning av folks helse, sier styreleder Kjell Dahle i Støyforeningen.

Statsbudsjettkrav til Regjeringen fra Støyforeningen:

NEI TIL VEIUTBYGGING SOM GENERERER MER TRAFIKK

I en henvendelse den 22. august til regjeringens medlemmer bes regjeringen om å prioritere jernbane høyere enn vei i høstens statsbudsjett:

Vi viser til klare signaler fra regjeringen om kraftig økning i bevilgningene til vei og jernbane i høstens budsjett. Vi viser videre til tidligere henvendelser fra oss om manglende oppfølging av Soria Moria-løftet om å innfri nasjonalt støymål. Skinnegående trafikk forårsaker færre støyplager pr person enn veitrafikk. Norsk forening mot støy vil be regjeringen om å prioritere jernbane høyere enn vei. Dermed kan Jernbaneverket komme i gang med prosjekter som har måttet vente på grunn av manglende bevilgninger, og som

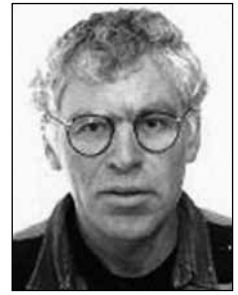
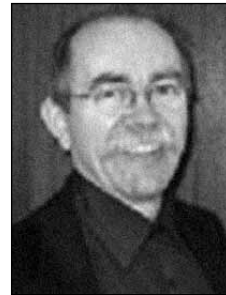
vil føre til reduksjoner i veitrafikken.

Den veisatsingen som finner sted, må ikke være av en type som genererer mer trafikk på veiene, men i hovedsak dreie seg om påkrevd vedlikehold, støydempende tiltak samt andre miljø- og sikkerhetstiltak. Også når det gjelder jernbane, er det påkrevd med flere generelle støydempende tiltak samt større romslighet overfor spesielt støyplagede langs jernbanelinjene.

I sitt svarbrev til Støyforeningen skrev samferdselsminister Navarsete at regjeringen vil øke satsningen både på jernbane og på veier. Hun skrev videre at regjeringen arbeider med oppfølging av målsettingene knyttet til å redusere støyplager.

Hva er nytt i Gardermo-dommen?

Av advokat Dag Holmen, Advokatfirmaet Holmen & Co.DA, Oslo
Og siviling. Sigurd Solberg, Kilde Akustikk AS.

Dag Holmen (t.v) og Sigurd Solberg.

Gardermo-saken reiste enkelte interessante problemstillinger om den naboettslige tålegrense. Vi skal nedenfor ta for oss de nyskapninger vi kan lese ut av dommen.

1: OGSÅ ERSTATNING SELV OM NABOENE HADDE ETABLERT SEG ETTER FLYPLASSEN

Høyesterett fastslo at støyen som ble påført flyplassnaboene var en urimelig ulempe, selv om naboene hadde etablert seg på Gardermoen etter flyplassen. Staten ble således ikke hørt med at den aktuelle støy var "venteleg" fordi flyplassen kom først. Høyesterett la vekt på utvidelsen av Gardermoen i 1998, og at denne utvidelsen til hovedflyplass representerte en plutselig og dramatisk forverring av ulempenivået for naboene. Man hadde derfor i realiteten med en ny virksomhet å gjøre, og skjæringspunktet for erstatning – var man gammel eller ny nabo? - ble derfor datoen for når den nye, utvidete virksomhet ble vedtatt av Stortinget 8. oktober 1992.

Utfra Høyesteretts betraktninger i Gardermo-dommen er det grunn til å reise spørsmål om ikke også utvidelser av eksisterende vei i en rekke tilfeller vil kunne anses som ny virksomhet, med naboettslig ansvar som konsekvens. Art og omfang av utvidelsen av veianlegget vil her være avgjørende.

I "Nytt i privatretten" 2 / 2006 reiser førstemanuensis Endre Stavang spørsmålet om man i dag ville fått et annet resultat i RT 1969 /643 Fana, der man den gang anså veiutvidelsen som "venteleg" også før veiutvidelsen var blitt vedtatt. Han reiser også spørsmålet om man kanskje ville fått et annet utfall (skjæringsstidspunkt) av RT 1974 s 524 Fornebu, ved at innføringen av støymaskinen Caravelle ville ført til at man anså virksomheten som ny.

En oppfatter Høyesteretts signaler slik at de i dag er lettere å få naboettslig vern mot en igangværende virksomhet, når den igangværende virksomhet gjennom utvidelser endrer karakter. Disse signalene som her er gitt er meget viktige og vel det viktigste ved Gardermo-dommen.

2: BETYDNINGEN AV STØYRETNINGSLINJER I SAKER ETTER GRANNELOVA

Partene i Gardermo-saken hadde ulik oppfatning av betydningen av de offentlige retningslinjene for arealbruk i flystøysoner. Høyesterett uttalte at "retningslinjene for 2005 om forsvarlige støygrenser for boligbygging – utarbeidet ut fra dagens kunnskap om støyproblematikk – vil være av betydelig interesse i vår sak." (premiss 75)

Videre påpeker Høyesterett at "vurderingen av tålegrensen må skje individuelt, ikke bare fra flyplass til flyplass, men også for den enkelte eiendom som blir berørt."

En oppfatter rettstilstanden slik at den individuelle vurdering kan føre til en strengere norm enn retningslinjene, men ikke til en mer liberal naboettslig norm enn retningslinjene gir uttrykk for. Uttalelser i Rt 1991 / 1281 Vindmølle Jæren folkehøgskole om industristøy i boligområder trekker i samme retning.

3: ØDELEGGELSE AV NÆRMILJØET

Høyesterett har fastslått at ødeleggelse av en boligeiendoms nærmiljø

kan ha betydning for boligens omsetningsverdi. Dersom de støyende tiltak således fører til at karakteren av omkringliggende bebyggelse, avstanden til butikker, kommunikasjoner, barnehage og skoler endres, utløser dette erstatningsplikt for forurenser. (premiss 118)

4: TÅLEGRENSEN I GARDERMO-SAKEN og TA-60 SOM STØYMÅL

Tålegrensen i Gardermo-dommen er i utgangspunktet satt strengere (EFN=60 dB) enn i eldre flystøysaker (EFN = 65 dB i -70-årene). Dommen legger også vekt på et helt nytt støymål: Tid over støynivå 60 dB (TA 60) i utendørs situasjon - i perioder og årstider som er aktuelle for utendørs opphold i hage, på balkong m.v. TA 60 er utlagt som relevant for vurdering av samtaleforstyrrelse. I de fleste plansaker er de vanlige målene Lden eller Lekv,24h gode nok til slik vurdering. Der hvor TA 60 har økt tydelig ved etableringen av hovedflyplass, har dette definert tålegrensen, selv om EFN ikke har overskredet 60 dB.

Spørsmålet blir så om ikke støysituasjonen ved Gardermoen er så spesiell, med kraftig støy som er lenge til stede, at det er vanskelig å se andre, praktiske belastningssituasjoner der det er naturlig å anvende konseptet med TA 60. Det kan kanskje tenkes at denne tålegrensen man her har etablert vil være relevant ved vurdering av utendørs situasjoner generelt, f. eks. private oppholdsplasser ved eksisterende bebyggelse og at Statens vegvesen heretter må iakta TA 60 ved bygging /utvidelse av veg.

Færre formler, flere tanker og erfaringer

Flertallet av medlemmene i Norsk Akustisk Selskap (NAS) er ansatte i konsulentfirmaer som kniver med hverandre i hverdagen. Én gang i året holdes et faglig medlemsmøte, og da legges konkurransehensyn til side til fordel for det faglige og sosiale. På årets møte, i Kristiansand i september, som hadde 80 deltakere, ble det presentert færre formler og flere tanker og erfaringer enn det som er vanlig for disse møtene.

Møtets tema var ekstern støy. En av sakene som ble debattert var konsekvensene av Høyesteretts dom av 2. mai i år der naboer til hovedflyplassen på Gardermoen ble tilkjent betydelig erstatning. Dommen opprørte i første omgang mange i det akustiske miljøet fordi Høyesterett la vekt på andre måter å beskrive endringer i støyopplevelsen på enn det som har vært vanlig. Det kan nesten synes som om det er lettere for folk flest enn for akustikere å forstå dommen.

En akustiker som ikke ble opprørt, men meget fornøyd, er nestoren blant de norske akustikerne, professor emeritus i akustikk Asbjørn Krokstad. Han var da også engasjert av de støyrammede naboene i forbindelse med rettssaken.

Norsk Akustisk Selskap, ved halvparten av dem.
Foto: Anders Rudnå, Norconsult.

Gardermo-dommen har skapt diskusjon om målemetodene

Asbjørn Krokstad.

Foto: Anders Rudnå, Norconsult.

- Man kan ikke beskrive et støymiljø med ett tall, kun! avsluttet Asbjørn Krokstad debatten i Kristiansand. Debatten hadde da avdekket tvil blant akustikerne om de gjør rett når de forenkler støy til ekvivalentnivå (gjennomsnittsnivå) som grunnlag for beslutninger planleggere og politikere skal ta. At det gir mening å bruke ord i tillegg til tall for å beskrive støyplage ble tydeligere for forsamlingen.

Krokstad hadde i sitt innledningsforedrag utbasunert at det er utilgivelig at variasjon i støyopplevelsen forsvinner i ekvivalentberegningene. Endringer i ekvivalentnivå gir ikke

noe godt bilde av endringer av opplevelse av støy.

Fordi flytypene som ble brukt på 1960-70-tallet støyet mer enn dagens fly, viser beregninger for Gardermoen om lag samme ekvivalentnivå da som nå, til tross for at antallet den gang var 50-100 fly daglig (og de militære fløy i arbeidstiden kl 08-16) mot dagens 6-700 pr dag.

Men med støyplagen er det annerledes, den er mye større i dag enn den gang for 30-40 år siden. - Kart og tereng stemte altså ikke da støyendringene fra den gang til nå for Gardermoen ble beregnet, forklarte Krokstad. De beregnede ekvivalentnivåene før og nå beskriver ikke de opplevde endringene. Færre fly som støyet mer plager mindre enn mange som støyer mindre, men det fanges ikke opp i ekvivalentberegningene.

Lars Strand, fra bs akustikk, viste til at det i Australia brukes andre kriterier for fastsettelse av støysonekart enn i Norge, og at USA praktiserer andre måter å beskrive endringer i støysituasjonen for støyrammede naboer på.

- Hva blir konsekvensen av dommen for akustikerne?, spurte Idar Granøien

Regneeksempel:

Et fly som gir 90 desibel på verandaen din tilsvarer to fly som gir 87 desibel, som tilsvarer fire som gir 84 desibel, osv. Altså: Ett fly som støyer i 90 desibel på verandaen din tilsvarer 512 som støyer i 63 desibel.

Norsk Akustisk Selskap (NAS) er

en frivillig interesseorganisasjon for akustikere og akustikkinteresserte i Norge, og har ca 200 medlemmer. NAS ble stiftet i 1955, og har som formål å etablere kontakt mellom akustikere i Norge og andre land. NAS arbeider for utvikling av den akustiske vitenskap og teknikk, og medvirker til å spre informasjon og kunnskaper på dette felt.

Mer: www.akustisk-selskap.com

fra SINTEF, og var selv blant dem som holdt på at de mål og beskrivelser som ga gjennomslag i Høyesterett ikke kan belegges vitenskapelig, og derfor ikke er så relevant.

De forberedte innleggene på møtet vil bli å finne her: www.akustisk-selskap.com

Det blir interessant å se hvordan det akustiske miljøet følger opp denne diskusjonen, og Norsk Akustisk Selskap skal ha stor honnør for at de grep anledningen Gardermo-dommen gav.

På motstående side gis en juridisk vurdering av konsekvensene av dommen.

Veileder for ballbinger

Støyvurdering ved etablering av nærmiljøanlegg er tittelen på veilederen som Helse- og omsorgsdepartementet nå utgir. Den setter en romslig anbefalt grense på maksimalt A-veid lydnivå på 60-70 dB fra selve ballspillet i ballbingen. Spørsmålet er om den med det svarer på utfordringene, og om de mange konfliktene som har vært omkring ballbingeetableringer de siste årene kan unngås i den videre utbyggingen av binger som blant annet Norges Forballforbund har annonsert.

Oslos ordfører: - Det handler om livskvalitet

Forrige nummer av Støymåler'n inneholdt et brev Støyforeningen sendte Oslo-ordfører Per Ditlev-Simonsen om manglende lydisolasjon i kommunale boliger. Ordføreren svarer at innspillet er sendt de som har ansvar for gjennomføring, og har tillit til at de følger regelverkene og sørger for så optimale løsninger som mulig i alle sammenhenger, også når det gjelder støyforhold. Han er enig i viktigheten av god støyisolasjon, og slutter seg til at det handler om livskvalitet.

Støy til besvær i Kristiansand

Kristiansand og Omegn Huseierforening holdt åpent møte om "Støy til besvær" i tilknytning til årsmøtet sitt 1. juni. Kjell Dahle, styreleder Norsk forening mot støy, innledet til det som ble en noe spesiell debatt midt i byens hjerte. På torvet utenfor møtelokalet fant det nemlig sted en rockekonsert med et lydnivå som fikk mange forbi passerende til å holde for ørene.

Også innendørs ble det nødvendig å rope for å nå fram til tilhørerne med dagens budskap. Musikken gjallet, vinduer klirret og hver gang utgangsdøren gikk opp var det bare å legge inn pauser. Kommunale myndigheter tok også del i møtet, og fikk så hatten passet av innbyggere som kunne fortelle at tilsvarende arrangementer var til stort besvær også på hjemmebane. Innen møtet var over ble det lovet både bot og bedring.

Lovende forsøk med alternative veidekker

Statens vegvesens forskningsprosjekt Miljøvennlige vegdekker er et fireårig prosjekt som startet i 2004, og har en ramme på totalt 12,5 mill. kr. I 2006 brukes 3 mill. kr. I tillegg kommer kostnader til etablering av forsøksfelt. Prosjektet sikter på bidra til å bedre både støv- og støyforhold i byer og tettbygde strøk, og er gitt prioritert sammenlignet med annen forskning i Statens vegvesen. 19 prøvestrekninger med støysvak asfalt ble lagt i fjor,

og åtte legges ut i høst, i et samarbeid mellom Statens Vegvesen og asfaltprodusenter. "Tette tynndekker" er i høst lagt ut ved Ullevål sykehus i Oslo og ved Kongsvinger, og "porøse dekker" er lagt ut på fire strekninger ved Bjørkelangen.

- Vi ser på støysvake vegdekker som et nyttig supplement i til det som ellers gjøres av støydempende tiltak langs vei, forteller prosjektleder Jostein Aksnes i Statens Vegvesen. Noen steder kan slik asfalt være tilstrekkelig i seg selv, andre steder et supplement til skjerming og fasadeisolasjon.

- På de mest støysvake veidekkene vil effekten være helt klart merkbart for folk, de resultatene vi har fått fram så langt i prosjektet er veldig lovende, sier Aksnes.

- Utfordringen er å få miljøvennlig asfalt til å fungere under norsk vinterklima og piggedekkbuk. Riktig sammensetning, bruk av modifiserte bindemidler og sterke steinmaterialer er hovedstikkord for å lykkes, forklarer Aksnes. Dersom politikerne åpner pengesekken kan mange veier etter hvert få ny støysvak asfalt. Det kan hjelpe mange av dem som i dag plages av støy langs norske veier.

"Tette tynndekker" ble i høst lagt ut på Kirkeveien utenfor Ullevål sykehus. Foto: Kjell Bjørn Vinje, Veggen og vi.

Ny tilskuddsordning for varmepumper/energisparende tiltak:

Nå med støykriterier?

Enova opplyser at kriteriene som skal legges til grunn for offentlig tilskudd til energisparende tiltak kommer innen utgangen av september. Den nye tilskuddsordningen som nå er på trap-pene, vil gi et svar på om myndighetene faktisk har fulgt opp Olje- og energidepartementets gode intensjoner da Støyforeningen tok opp tema-et i forrige tilskuddsrunde, i 2005. En ringerunde til relevante instanser har gitt grunn til bekymring, så i brev av 7.9.06 til Olje- og energidepartementet og Enova ber Støyforeningen blant annet at om at det i forbindelse med tilskuddsordningen vurderes å lage en lettfattelig støyveileder som gjør det mulig å beregne støyvirkningen av en installasjon. I brevet bes om

at OED stiller krav til utendørs støy i forbindelse med støtte, og det gjøres oppmerksom på at pumpeanlegg og kompressorer kan representere en støyfare i boligbygg da vi vet at mange som bor i leilighet rett over fyrrom får søvnproblemer som følge av vibrasjoner og lavfrekvent lyd fra fyren under. Videre ber Støyforeningen OED vurdere å lage et rundskriv til kommunene for hvordan de skal håndtere slike saker. Hvis ikke kan det bli en voldsom øking i klagesaker som kommunene belemres med. Mer om varmepumper, og råd for valg av riktig varmepumpe: www.stoyforeningen.no (skriv varmepumpe i søkefeltet)

Årsmøte og årskonferanse i EEB

EUs rammedirektiv for støy foreskriv at støyarbeidet frå 2007 skal over frå kartlegging (som har pågått dei siste åra) til handling, og at handlingsplanar skal på plass i 2008. European Environmental Bureau (EEB) vedtok i sin årsplan for 2007 å følgje opp direktivet, så for Støyforeningen er det eit godt tidspunkt å koma inn i EEBs styre no.

Uno Abrahamsen frå Norsk forening mot støy tek over Noregs styreplass etter Frederic Hauge i Bellona. Michael Karlsson frå det svenske naturvernforbundet vart attvald som styreleiar.

Dagen før årsmøtet heldt EEB sin årskonferanse. EUs miljøkommisær Stavros Dimas og åtte av Europas miljøvernministrar sat i panelet då konferansen vart avslutta. Temaet var kva medlemslanda ventar av EU på miljøområdet. Danmarks miljøvernminister Connie Hedegaard var tydeleg på at EU må ta ansvar på transportområdet, herunder at støynivåa må reduseras fordi støy er i ferd med å utvikla seg til en trussel mot folk.

Uno Abrahamsen.

Sveits:

Støyskjermer kombineras med solfangarar

Ei fin kopling mellom solpanel og støyproblematikk er å kombinera solfangarar med støyskjerming! Det finns eksempel på dette frå Sveits, og tilgjengelege sørvendte areal langs motorveggar er formidable! Det går gjerne strømnnett langs vegane likevel, så tilkopling til nettet er billig, fortel Øystein Holm i Norsk solenergiforening.

Nederland og Skottland:

Veg varmar vatn til hus

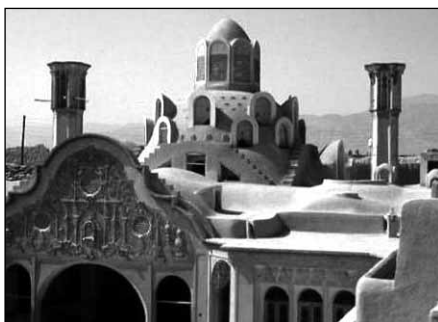
For øvrig er det ikkje berre støyskjermer som har potensiale for energiproduksjon. Vegane kan brukas som enorme solpanel, og vatnrør frå veganes midtlag kan brukas til oppvarming av hus. Sidan 1995 har energiuttak frå oppsamla varme i asfalten blitt utprøvd i Nederland, på flyplassar og i veganlegg. I Skottland lages liknande system, som ein også vonar skal redusera behovet for vegvedlikehald både sumar og vinter. Meir: www.roadenergysystems.nl

Vindtårn kjøler ned

Kvifor ikkje satsa på meir energi-effektive, naturlege, bærekraftige og støyfrie løysingar? Vindtårna på hus i mange arabiske land er to til ti meter høge, avhengig av lokale vindtilhøve. Vind leies ned gjennom vindtårna der lufta blir kaldare, og kjøler ned huset – utan kilowatt og støy.

I dag brukar verda meir energi på å kjøla ned enn å varme opp. Støyande, unaturlege, dyre, energiineffektive airconditionlegg står og durar dag og natt, og øydelegg helsa til mange i mange land.

48 grader ute, 18 grader inne. I over 2000 år har vindtårna stolt nedkjølt ørkenbyane i Iran.

Lydvandring i Skottland

St. Andrews-universitetet i Skottland arrangerer i juni en tre dagers konferanse om "Sound and Anthropology". Nils Faarlund var invitert til å stå for en lydvandring, med ettertanker.

Markeringer mot fly på 20 europeiske flyplasser

10. juni ble European Day of Action on Aviation markert omkring i Europa, for å sette fokus på hvor stor motstand det er mot flyplassespansjoner i Europa, og for å vise luftfartsindustrien, regjeringer og Europakommisjonen at motstandsaktiviteter koordineres. I Brussel ble det sendt opp svarte ballonger i terminalbygget, på Heathrow i London møtte mer enn 1000 demonstranter opp, ved Schiphol i Nederland holdt demonstranter en "sit-in" i flere timer. Arrangementer fant sted på 20 flyplasser rundt om på kontinentet.

Ryanair går foran som dårlig eksempel

I løpet av høsten begynner Ryanair å installere innretninger i sine fly for bruk av mobiltelefon om bord. Støyforeningen har sendt brev til aktuelle flyselskaper med oppfordring om å droppe prosjektet for å beholde fly som mobilfri sone. Overdreven tilgjengelighet vil medføre stress og vil etter vår mening ikke gagne passasjerer i fly, sier Kjell Dahle i Norsk forening mot støy.

Undervannsstøy

Siden 60-årene har det vært en tidobling i undervannsstøy utenfor Sør-California. Dette skyldes global skipstransport og høyere hastigheter. Effektene dette har på dyrelivet er ukjent, skriver NewScientist.

Gråhval truet på Sakhalin

Royal Dutch Shell og Sakhalin Energy vil om dirigere rørdningene på Sakhalin-feltet for å beskytte en type gråhval. Dens beiteområdene er truet av støy og båttrafikk, og trolig er det under 100 igjen av denne populasjonen gråhval, melder www.ifaw.org.

Bedre arbeidsinnsats med fuglekvitte

I ei svensk undersøkjing meiner kvar tredje person at naturlydar som fuglekvitte og rennande vatn minskar stress best. Det som i følgje undersøkjinga aukar stress mest er allment lydnivå (61 prosent) og ventilasjon (52 prosent). Det som aukar arbeidsinnsatsen mest er utforminga av arbeidsplassen, medan nærleik til sjefen tyder mindre for arbeidsinnsatsen, melder www.ledarna.se.

Nytt hefte: Råd mot hørselsskader i landbruket

Etter at det er kartlagt at svenske bønder utset seg dagleg for støy som kan gje hørselsskadar, har JTI - Institutet för jordbruks- och miljöteknik gjeve ut eit hefte om korleis problema oppstår. Også norske bønder kan laste det ned frå www.stoyforeningen.no – skriv Råd i søkefeltet.

MULTICONSULT
Totalleverandør av rådgivningstjenester
www.multiconsult.no

Rådgiver innen
akustikk - støy - vibrasjoner
Tlf.: 22 51 50 00 - www.akustikk.com

Vi tilbyr tjenester innen

- Bygningsakustikk
- Romakustikk
- Elektroakustikk
- Akustiske målinger
- Industristøy
- Samferdselsstøy
- Fritidsstøy
- Vibrasjoner

Telefon
21 00 92 00 / 73 89 60 00
www.cowi.no

Alle konsulttjenester innen:
Akustikk for bygg • Samferdsel og industri
Overvåkning • Rådgivning • Målinger
Prosjektering • Kartlegging

bs akustikk
Datterselskap av Ingemannsson Technology AB
Hovfaret 17, inngang B, 0275 Oslo • Tlf. 24 12 64 40
www.bs-akustikk.no
firmapost@bs-akustikk.no

Miljøakustikk AS Minister Ditleffs vei 8, 0862 Oslo

- Lydmålinger
- Lydberegninger
- Tiltaksvurderinger
- Bygningsakustikk
- Støyproblemer
- Lydisolering
- Arealplanlegging
- Saksbehandling

Tlf: 22 23 79 70 • E-post: post@miljoakustikk.no • www.miljoakustikk.no

Ta vare på hørselen mens du har den!

Vi tilbyr effektiv og komfortabel støybeskyttelse med **spesialtilpassede eller standard støypropper.**

Demp støyen - bevar lydbildet!
www.gnresound.no / 22 47 75 30

Lyd- og støymålere for alle behov!

Postboks 24, 3421 Lierskogen
Tlf. 32 85 89 00

www.norsonic.com
info@norsonic.com

Støy?
Ikke noe problem. Kontakt oss, og vi hjelper deg!
Ring oss for kundeinformasjon.

Brüel & Kjær

Brüel & Kjær
Postboks 80, 1371 Asker
akustikk@bksv.no

tlf: 66 77 11 55
faks: 66 77 11 50
web: www.bksv.no

KONFERANSE OM STILLHET OG RO

Norun Hjertager Krog innleder 7. desember

Virkninger av støy i nærfriluftsområder er tema for sosiolog og forsker Norun Hjertager Krogs innlegg på konferansen Stillhet og ro - verdier og kunnskap den 7. desember. Til daglig har hun sitt arbeidssted ved avdelingen for luftforurensning og støy ved Nasjonalt folkehelseinstitutt. I juni i år fullførte hun sin doktorgrad om hvordan flystøy i friluft- og rekreasjonsområder påvirker oss. Det var flyttingen av hovedflyplassen fra Fornebu til Gardermoen som var bakgrunnen for at det ble startet opp et eget forskningsprosjekt på flystøy og naturopplevelser. - Det finnes svært lite kunnskap om opplevelsen av støy i friluft- og rekreasjonsområder. Da landets hovedflyplass ble flyttet fra Fornebu til Gardermoen i 1998 hadde vi en unik mulighet til å gjennomføre en før- og etterundersøkelse i friluftsområdet på Bygdø ved Fornebu, og i Romeriksåsene ved Gardermoen. - Studien viste at de som er plaget av flystøy hjemme, var mer plaget av flystøy i friluftsområdene enn andre. - Vi fant blant annet en større endring i støyplogen enn forventet etter omleggingen av hovedflyplassen. Det bekrefter nødvendigheten av å trekke inn andre faktorer enn desibelnivåer for å beskrive virkninger av en endret støysituasjon, sier Norun Hjertager Krog. I løpet av studieperioden har Norun Hjertager Krog og hennes medhjelpere intervjuet og snakket med 1930 mennesker på Bygdø og 1001 i Romeriksåsene. I tillegg er 2600 mennesker bosatt i nærområdene til Bygdø og Romeriksåsene telefonintervjuet før og etter at hovedflyplassen ble flyttet fra Fornebu til Gardermoen.

Mye uro om vindmøller

Tre av de fem mest berørte kommunene har sagt ja til utbygging av verdens største vindpark til sjøs, Havsul på Mørkekysten, mens to er negative.

I Giske kommune har det vært folkeavstemning med et klart nei på 74,5 % som resultat, og kommunestyret kan neppe gjøre noe annet. Averøy kommunestyre har sagt enstemmig nei. I Sandøy kommunestyre stemte 13 for og 6 imot. Haram kommune har sagt ja, med ordfører Oddbjørn Vatnes (Sp) dobbeltstemme som avgjørende. I Eide er det også flertall for utbygging.

I samtlige kommuner har vindkraftutbyggingen vært et kontroversielt tema og skapt mye uro i befolkningen. Eierselskapet Havgul sier til NTB at selskapet avventer Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) avgjørelse. Havgul er selv en prosjektentreprenør. Selskapet har ingen tanker om å bygge ut vindkraftanleggene selv, men vil selge det videre til andre aktører.

Det er stilt spørsmål ved hvorvidt Havsuls lovnader om millionkompensasjoner til kommunene har noen gyldighet når en ny aktør overtar utbyggingen.

Prinsdal skytebane

Etter at Oslo bystyre i juni nok en gang utsatte saken skal det nå være bevegelse blant Oslopolitikere og i Nordstrand skytterlag for innomhus løsning for skytterne, om så utenfor Søndre Nordstrand bydel. - Det er en gledelig utvikling, sier Vidar Magnussen i Aksjonen for nedleggelse av Prinsdal skytebane, befolkningen i Prinsdal er overmoden for å bli ferdig med saken og bydelsutvalget vil ikke ha noen ny skytebane i bydelen.

Friluftslivets År 2005 evaluert

Under Friluftslivets Uke i september inviterte

Miljøverndepartementet til mini-seminar om evalueringen av Friluftslivets År 2005.

Dette var annen gang at friluftslivsorganisasjoner og myndigheter har hatt storsatsing.

Norsk Institutt for Naturforskning, NINA, har forestått evalueringen, og konkluderer med at året alt-i-alt var vellykket, til tross for at noen av målene ikke ble oppnådd.

Stillhetens dag var det arrangementet som fikk mest medieoppmerksomhet.

Søken etter stillhet trekker mange til friluftslivet.

Betydningen av friluftsliv for naturforståelse, og som grunnlag for riktig stiltingen når de store slagene står, ble diskutert blant de 30-40 deltakerne under mini-seminaret.

Miljøvernministeren var svært fornøyd med friluftslivsåret og pekte

Fra overrekkelsen av evalueringsrapporten. F.v. Øystein Dahle (styreleder FRIFO), miljøvernminister Helen Bjørnøy, Odd Inge Vistad (NINA).

Foto: Siri Meyer, FRIFO.

samtidig på betydningen av et videre samarbeid med friluftslivsorganisasjonene om et felles løft for friluftslivet. Hun kunne imidlertid ikke komme med noen budsjettlekkasje, men la ikke skjul på at det blir bra for friluftslivet!

Ingen konsensus om motorferdsel i utmark

Femte og siste samling i Rådgivende gruppe for prosjektet "Motorferdsel og Samfunn" (MoSa) ble holdt på Høvik i Bærum 21.-22. september. MoSa kom i stand som et svar på Miljøverndepartementet ønske om en innskjerping av dagens dispensasjonspraksis for motorferdsel i utmark, særlig i forhold til økende barmarkskjøring og bruk av snøskuter.

Allerede før samlingen var det klart at de om lag 30 medlemmene i gruppen ikke ville makte å gi noe samstemmig råd til NIBR, som står ansvarlig for prosjektet. Spesielt vanskelig var det å komme til enighet om snøskuterkjøring. Blant de organisasjonene som har hatt folk i gruppen er Den Norske Turistforening, NHO Reiseliv, Norsk Motorsportforbund,

Naturvernforbundet og Motorsykelimportørenes forening. Styreleder Kjell Dahle i Støyforeningen er også blant medlemmene av MoSas Rådgivende gruppe.

En del vil nok bli skuffet over den manglende enigheten, etter at de tilsvarende prosjektene RoSa (Rovvilt og Samfunn) og ViSa (Villrein og Samfunn) klarte å komme fram til konsensus til tross for sterke interne motsetninger. NIBR skal ha levert den ferdige MoSa-rapporten til Direktoratet for naturforvaltning innen 15. november. I tillegg til innspillene fra den rådgivende gruppen vil NIBR basere rapporten på forskningsbidrag og innsamling av foreliggende kunnskap på området.

Huken Pukkverk og markaloven

Regjeringen har varslet at den vil lage en egen lov for Oslo-marka. Mens markatravere drømmer om å gjenvinne nattemørket og natteroen, har Oslo Vei søkt om å utvide Huken Pukkverk med 190 mål, 400 meter innover i Marka. Naboene på Ammerud - godt støttet av Markaorganisasjonene, Groruddalen

Miljøforum og en rekke andre organisasjoner - krever at det nå 52 år gamle pukkverket må nedlegges i tråd med dagens konsesjon, og vil gå i dialog med Grorud bydel og Oslo kommune for å sikre området mot støy. De håper også at den bebudede markaloven vil sette en stopper for pukkverket.

Friluftslivets Uke 2006

Hvert år den første søndagen i september arrangeres friluftslivets uke landet rundt. Det var Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) som startet markeringen i 1993, som var første Friluftslivets År.

- Formålet er å vise frem mangfoldet i norsk friluftsliv, hvor allsidige aktiviteter som tilbys. Vi vil la folk få oppdage hva som finnes av muligheter, sier fagkonsulent Hans Erik Lerkelund i FRIFO til TV 2 Nettavisen.

Vellukka avlsprosjekt for fjellrev

I forrige Støymåler'n skreiv vi om rev som ikkje overlever ekstrem flystøy, og viste til nettstaden der ein kunne følgje avlsprosjektet som skal redde fjellreven frå utryddig.

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) fortel at mange har følgd dei seks fjellrevkvalpane vart fødd den 22. juni på Oppdal på nett i sommar.

Lydmiljøhensyn i førerkortbestemmelser

I de endrede førerkortbestemmelser fra Statens vegvesen for klasse S - beltemotorsykel, er inntatt bestemmelser om "miljøvennlig kjøring med minst mulig støy" og "respektere andres behov for ro og stillhet".

Per Edgar Kokkvold: Pressen krever fri motorferdsel

Norsk Presseforbund (NP) mener at pressefolk må få samme adgang som yrkesutøvere innen jordbruk, skogbruk og reindrift til å ferdes med motorkjøretøyer i utmark.

- Det foreligger tungtveiende behov for en forskrift om en generell tillatelse til medienes bruk av motorferdsel i utmark, skriver NPs generalsekretær Per Edgar Kokkvold i et brev til Miljøverndepartementet.

NP hevder at de kommunale utvalgene som behandler søknader om dispensasjon fra motorferdselbudet i realiteten kan overprøve den redaksjonelle vurderingen som pressen har gjort. - Dermed kan vedtaket gå ut over det grunnleggende prinsippet om redaksjonell frihet, skriver NP - som er invitert til konferansen den 7. desember. behov for ro og stillhet".

Stillhet og ro - verdier og kunnskap

Direktoratet for naturforvaltning, Statens forurensningstilsyn og Norsk forening mot støy inviterer til konferanse.

Hvor: Statens forurensningstilsyn, Helsefyrtårn, Oslo • Når: 7. desember 2006, kl. 07:00 - 17:00

Målet med konferansen er å synliggjøre verdier og utfordringer knyttet til naturressursen stillhet og ro.

Konferansen er firedelt:

- Som oppvarming starter vi med en lydvandring.
- Formiddagsbolken gir en kunnskapsstatus om menneskers forhold til støy, stillhet og ro.
- Etter lunsj er motorferdsel i utmark tema.
- Deretter blir det helhetlig debatt om stillhet og støy.

Målgruppe for konferansen er alle som er opptatt av hvordan forvaltningen skal forholde seg til støy, stillhet og ro.

Møysalen, Hinnøya. Foto: Johan Brun.

Påmelding

Deltakeravgift kr. 800,- (inkl. lunsj). Påmeldingsfrist 15. november. Navn og adresse for tilsending av innbetalingsgiro må oppgis ved påmelding! Oppgi også om du representerer noen, og telefonnummer. Påmelding: E-post: mac@stoyforeningen.no eller faks 23 31 09 79, eller brevpost til Norsk forening mot støy, Akersgata 34, 0180 Oslo

Reisemåter:

Til SFT kommer man med t-bane til Helsefyrtårn T-banestasjon. Gangavstand til SFT er 50m. Flybussens stopp på Helsefyrtårn er også 50m fra SFT.

For flere opplysninger kontakt Støyforeningen på telefon 22 42 03 00 eller e-post mac@stoyforeningen.no

Det tas forbehold om små endringer, så følg gjerne med på konferansestedet på internett:

<http://stillhet.stoyforeningen.no>

PROGRAM

07:00: Lydvandring

Med friluftslivsvegleder Nils Faarlund og musikkprofessor Even Ruud

09:30: Kunnskap - om menneskers forhold til støy, stillhet og ro

- Stillhet og støy - om samspillet mellom ulike inntrykk av omgivelsene. v/ Aslak Fyhri, seniorforsker, Transportøkonomisk institutt.
- Virkninger av støy i nærrområder for friluftsliv og rekreasjon – eksempel flystøy v/ Norun Hjertager Krog, forsker Ph.D., Nasjonalt folkehelseinstitutt
- Turister – deres behov for og etterspørsel etter stillhet.
- Hvordan påvirkes vi av støy i utmark - eksempler fra en studie om hvordan snøscootere og snøscooterstøy påvirker skiløpere. v/ Joar Vittersø, professor og instituttleder, institutt for psykologi ved Universitetet i Tromsø
- Helseeffekter av støy. v/ Gunn Marit Aasvang, forsker, Nasjonalt folkehelseinstitutt

LUNSJ

13:00: Motorferdsel i utmark

- Motorferdsel og samfunn – konklusjoner fra utvalgsarbeid om motorisert ferdsel i utmark. v/ Terje Kleven, forsker, Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR)
- Hvilke konsekvenser vil anbefalingene ha for støyplage og muligheten til å oppleve stillhet og ro i utmark?

Synspunkter v/ Kristin Krohn Devold, generalsekretær, Den Norske Turistforening og Roy N. Wetterstad, generalsekretær, Norges Motorsportforbund

14:30: Debatt

Debatt om hvilke konsekvenser framlagt kunnskap bør få for framtidige beslutninger om oppfølging av det nasjonale målet om reduksjon av støyplage, om planlegging av stille områder, om motorisert ferdsel i utmark m.m.

Med forberedte innlegg fra bl.a. Hilde C. Solheim, kommunikasjonsdirektør, NHO Reiseliv og Kjell Dahle, styreleder, Norsk forening mot støy

16:30: Oppsummering av konferansen

v/ Janne Solli, direktør. Direktoratet for naturforvaltning

17:00 SLUTT

HVA SKJER?

25. oktober:

Budapest: IMAGINE Project www.imagine-project.org

8. - 10. november:

Gøteborg: Baltic-Nordic Acoustics Meeting 2006

www.ingemansson.com/?id=1161

9. - 10. november:

København: Støj på vej - Problemer, Løsninger & Værktøjer

www.vejsektoren.dk

7. desember:

Oslo: Stillhet og ro - verdier og kunnskap <http://stillhet.stoyforeningen.no>

Brosjyrer fra Støyforeningen

Støy Helsevirkninger, 16 sider, kr. 10

Stopp støyen!

Hvordan bekjempe støy på arbeidsplassen, 40 sider, kr. 20

På sporet av Stillhet Lydvandring,

12 sider, kr. 10

Oppdatert CD om støyreduksjon

Alt fra fysiske egenskaper om lydets styrke og prinsipper for reduksjon ved kilden, til lovverket på støy, og et undervisningsopplegg. Produsert av Hans Fjerdingstad. Kr. 370